

En vårdag rundt til Filosofgangen, Flommen, Egevang og andre historiske steder i Sorø Akademis skove

*Af: Skovtaksator Børge H. Larsen.
Lindum Skovridergård, Tjele.*

Særtryk af artikel i Rummeteren - Skov Klub Information

AUGUST 1997

En vårdag rundt til Filosofgangen, Flommen, Egevang og andre historiske steder i Sorø Akademis skove

Af: Skovtaksator Børge H. Larsen.
Lindum Skovridergård, Tjele.

Lørdag den 3. maj 1997, samles 130 deltagere til Skovhistorisk Selskabs forårstur.

Man samles på Store Plads, hvor selskabets formand, forstkandidat Kirsten Olesen byder velkommen til selskabet, og formanden for Stiftelsen Sorø Akademi, kammerherre Vilhelm Bruun de Neergaard og direktør Jens Thomsen byder velkommen til distriktet.

Dagens ekskursionsførere er direktør Jens Thomsen og skovrider Jørgen Eske Bruun, der gik af med pension i 1995.

Et udsnit af de mange fremmødte, på Store Plads.

Det store selskab vandrer ud til Filosofgangen, hvor Jens Thomsen indleder med at sige: Sorø Akademi er det eneste, der ikke eksisterer i dag. Vi har Sorø Akademi Skole og Stiftelsen Sorø Akademi, der er en privat erhvervsfornd. Vi skal bl.a. varetage driften af Sorø kirke, biblioteket, Akademihaven.

Vi skal sørge for at vedligeholde og bevare Stiftelsens bygninger og sikre de omgivende naturområder. Man skal sørge for at bevare godset som en samlet ejendom. Værne om stedets særpræg og kulturelle minder.

I 1947 var der 11 skovparter, i 1997 er der 3, på det 4.250 ha store skovdistrikt.

Man bestræber sig på at føre en "bæredygtig" drift.

Historiens vingesus i Filosofgangen

Efter oplysninger om de erhvervsmæssige aktiviteter fortalte Jørgen Bruun om historien. Absalon startede klosteret af veneration for faderen Asser Riig. Det var cistercienserordenen, som gerne anbragte klosterne ved vand, og man prøvede at etablere en mølle her. Vi står jo netop ved Møllediget. I 1205 erhvervede munkene møllen, og de kom til at

betale for det. Niveauet i søen og her var det samme. Man byggede en dæmning. Man gravede møllekanalen, 30.000 m³ jord blev der fjernet. Lederen af dette arbejde hed broder Martin.

På hver 100 meter er der et fald på 3 cm. Møllen har tjent klosteret og været i funktion helt op i 1700-tallet. Vandet blev brugt til at drive møllen og til gennemstrømning af necessariat.

Selskabet står på Filosofgangen. Akademister fra Frederik den Femtes tid har gået og filosoferet her. Vi står i et ypperligt frodigt skovområde, der har været behandlet som en slags naturskov. Overførster G.C. Ulrich foreslog i 1811, at man skulle plante exoter, og at området skulle være lystskov. Steemann (amtmand) fik det gennemført i 1825. Området angives i driftplanen fra 1815 at være beplantet med lærk fra 1790, hentet i Schäffers planteskole.

I Filosofgangen har vi gjort gode erfaringer med dyrkning af ær. I Akademihaven er der plantet alléer med ær i 1747. Hovedindretningen har bragt frøene herud. Hvad er det for en ær, vi har med at gøre? Tyskerne har her fundet vimret ved i enkelte af kævlerne. Store kævler med "Riegel-Ahorn" sælges i Tyskland for 15.000 kr., pr m³.

Om Pinetets oprindelse fortalte Jørgen Bruun, at ved eksamen i 1900 dumpede mange botanikere ved Københavns Universitet.

Det skyldtes, at damptogene svinede træerne til derinde i København, så man ikke kunne bestemme de grene, man fik fremlagt til eksamen. Derfor blev Pinetet anlagt her i 1903. Der kommer også i vore dage folk fra universitetet for at skære grene af.

Her er bl.a. store sit kadouglas, Abies homolepis og Tsuga Mertensiana.

Videre fortæller den gamle skovrider:

Jeg havde en drøm om at lave plukhugstdrift her, således som jeg havde set det i Schweiz. Filosofgangen er fredet, men vi har ikke planer om, at lade det ligge hen som en mørk skov.

Skovrider Jørgen Bruun fortæller, at skoven her ved Filosofgangen ville han gerne drive i plukhugstdrift, som i Schweiz.

Holbergs - og Bruuns - betydning for Akademiet

Ekskursionen begiver sig ud på Flommen, et åbent engområde. Man har gennem sænkning af vandstanden fået den tidligere sø ændret til en eng. Denne eng ville man i 1961 lave til en 26 meter bred motorvej. Det var en chokerende tanke; det burde man overveje. Ved forhandlingerne udtalte Bruun til slut, at den vej ville komme til at gå hen over hans lig.

I 22 år bølgede slaget frem og tilbage. I 1974 blev arealet fredet. Man må slås for den slags skønne områder.-

Vi slipper vel ikke for at tale om Holberg. Sorø Akademi har fået god hjælp fra Holberg, der i 1730'erne ejede mange beboelsejendomme i København. Da der skulle bygges nye huse, ville Holberg hellere investere pengene i jordbrug, og priserne var lave på grund af kvægpesten. Måske? tænkte Holberg på at blive berømt ved at købe disse ejendomme og testamentere dem til Akademiet. Holbergs gods var mere end 1.000 tdr. hartkorn.

Som baron slap Holberg for at betale skat; det har han sikkert også taget med i betragtningerne. På akademiet var man klar over, at man ville komme til at mangle afkastet fra Holbergs godser, så man lovede ham begravelse i klosterkirken, tæt ved Hviderne og Absalon.

Holberg omtalte kvæget som en svøbe for skoven. Med kvægpesten fik skoven en mulighed for at vokse op.

Hvor er der fægrave ved Sorø? Vi har et højt punkt i Flommen med tjørn; der ligger måske kreaturer begravet.

Skovfest hver 14. dag

Næste stop var ved mindestenen over Frederik Carl Eide (virkede i 50 år i disse skove). På en inspirerende måde berettede Jørgen Bruun:

Esaias Fleischer (overforstinspektør 1780-1781) beskriver, hvor håbløse forholdene var her for godt 200 år siden. Se A. Oppermann: Skove og Søer under Sorø Akademi, i "Sorø, Klosteret, Skolen, Akademiet gennem Tiderne" bd. 2, s. 1-86, København 1928".

G.W. Brüel (1791-1805) organiserede skovbruget. G.C. Ulrich (1805-1832) udarbejdede driftplan, og området her blev taget ud af normal drift.

Eide prægede skovbruget hernede. Han mindes med taknemlighed. Han havde forbindelse med kongehuset.

Her, hvor vi står, har der været afholdt fester. Man ville have fest hver 14. dag, og det gav

Eide tilladelse til. Man afholdt fester i juni, juli og august. Festen skulle holde op kl. 22. Gjorde man så det? Nej. Men det vidste Eide jo ikke noget om, han sad jo oppe i Nordsjælland. Der var en overdækket estrade. Jo, der var virkelig fest.

Oppe ved søen ligger Feldskovpavillionen (den Povlsenske Pavillion), er sat i stand. Thorvaldsen beskriver et sted en forfærdelig overfart over søen...

En af de gamle ege i agernhaven fra 1730.

Her under Sorø Akademi er der 1.500 ha bøg. Man holder fast i den linie, der blev lagt af Skov- og Naturstyrelsen.- Man har fremdeles et godt samarbejde med Københavns Universitet. De benytter stadig den gamle skovridergård Christiansminde, især for botaniske studier.-

Den 30. april blev der brændt bål af akademisterne. Der var et nært forhold mellem skolen og skoven. Tidligere kendte eleverne skoven. I dag kender næsten ingen af dem skovene, da de i dag er ældre, når de kommer på Akademiet...

En tradition er holdt vedlige. Overskæringsfesten, hvor man lægger mønter på skinnerne, og man brændte vinterhuen. Derefter kunne de holde bål på Rævebakken. Der bliver lavet dukker af de ilde liden lærere. En proces finder sted med anklager og forsvarer. Når det er slut, går man i fakkeltog tilbage til skolen.-

På tilbagevejen gør selskabet holdt ved en stor eg. Her har været agernhave i 1730.

Og derefter vandrede man gennem den afvekslende skov ind til frokosten på "Postgården".

Skovridder Bruun fortæller om Flommen og "Ismestren".

Mindestenen fortæller om Frederik Carl Eide.

Abbederne mediterede på Gåseøen

Efter generalforsamlingen lød der en velment tak til Kirsten Olesen, der i dag desværre går af som formand for Skovhistorisk Selskab, efter at have styret selskabet på fortrinlig vis siden 1986. "Vi har meget at takke Kirsten Olesen for. Utallige vellykkede ekskursioner, endog til Småland, er blevet arrangeret. Der har været stor tilgang på nye medlemmer - og de gamle er blevet hængende.

Mange aktiviteter er sat i gang, - og altid har du været særdeles behagelig at samarbejde med". Som en synlig tak blev der overrakt en gave, der efter referentens mening var lidt for beskeden.

Efter frokosten drager man ud til Flomstien, der i 1840'erne blev anlagt på faskiner.

Siden 1885 har der skullet åbnes for slusen til Flommen i november?, og engen skulle tømmes i marts. Men søen er lunefuld. Der blev udnævnt en ismester, der skulle måle isens tykkelse.

Flomstien går hen over Gåseøen. I klostertiden, da Flommen var en ø, roede abbederne herud, når de skulle meditere.

Jens Thomsen fortalte i disse maleriske omgivelser på fornøjelig vis om malerkunstens naturskildringer i 1700-tallet og i 1800-tallet.

Jens Thomsen beretter om "navnebøgen", og da man tiltrak podekviste til salg for 150 kr. per styk.

Den navnkundige Navnebøg

Og nu nåede man frem til den store Navnebøg. Dengang, der blev anlagt en sti herud, drog akademisterne herud for at ride deres navne i dette træ. - Der er blevet taget podekviste af Navnebøgen, og man håbede, at gamle soranere skulle købe dem for 150 kr. per styk, - så kunne de jo få deres egen navnebøg at ride i.

Stormen i 1967 var hård. Herude væltede 200 m³ per ha. Vi ser de gamle bøge, slige træer stod over hele stykket. Og nedenunder var der en halv meter høj foryngelse. De bøge, der havde rodforbindelse fik lov at ligge. "I Schweiz havde jeg lært, at på kalk kunne rodvælte overleve i flere år", forklarede Jørgen Bruun.

- Nu begav det talrige selskab sig gennem en male-risk elleskov fra 1897 og over til den lille halvø Egevang, som man vil holde som et lystskovsområde med naturskovskarakter.

Kirsten Olesen rettede en hjertelig tak til Jørgen Bruun og Jens Thomsen, og sagde bl.a. "Sorø er nok en omvej værd. Vi har haft en dejlig dag. Den måde man her driver skovbrug på, kan man sige, at da er skovbrug et dejligt og et venligt erhverv".

Endelig var distriktet vært ved en forfriskning foran Akademiets hovedbygning.

Ude under de gamle ege i Egevang takkede Kirsten Olesen de to ekskursionsførere for en uforglemmelig dag.

Klip kuponen fri og post den. Vi betaler porto.

Så snart vi har modtaget kuponen får Du gratis tilsendt vor september udgave vedlagt et indbetalingskort.

Modtager vi 75,- kr. senest den 10. oktober, træder abonnementet i kraft fra og med oktober-udgaven 1997.

Bladet udkommer 11 gange om året. Juli udkommer vi ikke.

Ja tak!

Jeg ønsker GRATIS at få tilsendt september nummeret af RUMMETEREN/SKOV KLUB INFORMATION.

Jeg ønsker at abonnere på RUMMETEREN/SKOV KLUB INFORMATION for 1997. Pris - 75,- kr.

NAVN: _____

ADRESSE: _____

POSTNR: _____ BY: _____

Sendes ufrankeret
Modtageren
betaler porto

RUMMETEREN/ SKOV KLUB INFORMATION

Hørvænget 56.

+++ 0060 +++

4690 Haslev.